

Fylkesmannen i Hordaland

Saksbehandler, innvalgstelefon
Sissel Storebø, 5557 2317

Vår dato
01.10.2012
Deres dato
15.11.2011

Vår referanse
2009/8073 471
Deres referanse
06/08118

Bergen kommune
Postboks 7700
5020 Bergen

Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven for biogassanlegg i Rådalen i Bergen kommune

Fylkesmannen har gitt tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven på visse vilkår til biogassanlegg i Rådalen. Søknaden er også vurdert etter reglene i naturmangfoldloven og vannforskriften.

Biogassanlegget skal behandle slam og biologisk nedbrytbart materiale basert på anaerob stabilisering og produsere biogass. Biogassen skal oppgraderes for bruk som drivstoff. Før oppstart av anlegget skal kommunen utarbeide en miljørisikoanalyse og vurdere resultatene opp mot akseptabel miljørisiko. Det er satt krav til plan for alternativ disponering av avfall og plan for håndtering av biorest. Avgasser og ventilasjonsluft skal renses eller forbrennes før det slippes ut av anlegget.

Kommunen skal rapportere til Fylkesmannen 1. mars hvert år. Fylkesmannen har satt krav til utslippskontroll og at et måleprogram skal utarbeides.

Tillatelsen med tilhørende vilkår følger vedlagt.

Vi viser til søknad av 15. november 2011 om tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven og til møte om saken den 16. juni 2011.

Vedtak

Fylkesmannen gir tillatelse på visse vilkår. Tillatelsen med tilhørende vilkår følger vedlagt dette brev. Tillatelsen er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 11, jf. §§ 16 og 29. Fylkesmannen har ved avgjørelsen av om tillatelse skal gis og ved fastsetting av vilkårene lagt vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre. Ved fastsetting av vilkårene har Fylkesmannen videre lagt til grunn hva som kan oppnås med beste tilgjengelige teknikker.

Utslippskomponentene fra virksomheten som er antatt å ha størst miljømessig betydning er regulert gjennom spesifikke vilkår i tillatelsen. Vi vil understreke at all forurensning fra virksomheten isolert sett er uønsket. Selv om utslippene er innenfor de fastsatte utslippsgrensene, plikter kommunen å redusere utslippene så langt dette er mulig uten

urimelige kostnader. Det samme gjelder utslipp av komponenter det ikke uttrykkelig er satt grenser for gjennom særskilte vilkår.

Denne tillatelsen kan senere endres i medhold av forurensningsloven § 18. Endringer skal være basert på skriftlig saksbehandling og en forsvarlig utredning av saken. En eventuell søknad om endring må derfor foreligge i god tid før endring ønskes gjennomført.

At forurensningen er tillatt, utelukker ikke erstatningsansvar for skade, ulemper eller tap forårsaket av forurensningen, jf forurensningsloven § 56. I tillegg til de krav som følger av tillatelsen, plikter kommunen å overholde forurensningsloven, produktkontrollloven og forskriftene som er hjemlet i disse lovene. Enkelte av forskriftene er nevnt i tillatelsen. For informasjon om øvrige regler som kan være aktuelle for kommunen, viser vi til Klima- og forurensningsdirektoratets hjemmesider www.klif.no og www.regelhjelp.no

Brudd på utslippstillatelsen er straffbart etter forurensningsloven §§ 78 og 79. Også brudd på krav som følger direkte av forurensningsloven, produktkontrollloven og forskrifter fastsatt i medhold av disse lovene, er straffbart.

Sakens bakgrunn

Bergen kommune har vedtatt at framtidig behandling av slam fra avløpsanleggene i Bergen skal baseres på utråtning av slammet og produksjon av biogass. Videre er det vedtatt at biogassanlegget skal lokaliseres i Rådalen på eksisterende tomt for slambehandlingsanlegget, der det har foregått slambehandling siden 1983. Dagens slambehandlingsanlegg vil bli revet, og biogassanlegget skal etableres mellom forbrenningsanlegget og fjellveggen i nord og vest på gnr. 119 bnr. 576 og 178 i Rådalen. Det er tatt hensyn til en mulig utvidelse av forbrenningsanlegget, samt en begrenset utvidelse av kapasiteten ved biogassanlegget. Grunneiere for de aktuelle tomtene er Bergen kommune og BIR AS.

Lokaliseringen av biogassanlegget er i henhold til godkjent reguleringsplan for området. Etablering av anlegget er i samsvar med formålet for bruken av arealet slik det framgår av gjeldende reguleringsplan for Fana Steinknuseverk, Rå i Fana, der området er regulert til kommunaltekniske anlegg. Reguleringsplanen er sist revidert 4. august 1997.

Fylkesmannen har i brev av 13. juli 2009 avklart krav til konsekvensutredning i henhold til plan- og bygningsloven ved etablering av biogassanlegg i Rådalen. Vi har konkludert med at tiltaket er i samsvar med gjeldende plan og ikke utløser reguleringsendring for området. Da det ikke er behov for planendring omfattes ikke etablering av biogassanlegget av bestemmelsene i forskriften, slik at det ikke er krav til konsekvensutredning.

Etat for byggesak og private planer har i brev av 25. juni 2012 til Vann- og avløpsetaten bekreftet at planer for oppføring av biogassanlegg ikke er i strid med gjeldende reguleringsplan for området, eller at planene utløser krav til konsekvensutredning etter bestemmelsene i plan- og bygningsloven.

Søknaden

Bergen kommune, vann- og avløpsetaten søker om utslippstillatelse for biogassanlegg i Rådalen. Kommunen skal oppgradere de største avløpsanleggene. Dette vil gi en vesentlig økning i produsert slammengde. Kommunen vil etablere et biogassanlegg for behandling av slam basert på anaerob stabilisering. Det blir lagt opp til behandlingsløsninger som kan sikre

en miljømessig god disponering av bioresten. Biogassen er forutsatt benyttet som energibærer, mest sannsynlig oppgradert for bruk som drivstoff.

Utbyggingen er planlagt i to byggesteg. For byggesteg 1 blir det søkt om mottak og behandling av:

- Avløpsslam og septikslam
- Storkjøkkenavfall og næringsavfall
- Frityrolje, fett og eventuelt glykol
- Eventuelt andre råstoff, for eksempel fiskeavfall

Dette omfatter behandling av total mengde på ca. 50 000 tonn/år ved 25 % tørrstoff (TS), tilsvarende ca. 12 500 tonn TS/år i første byggesteg.

For byggesteg 2 blir det søkt om mottak og behandling av matavfall for ca. 20 000 tonn/år.

Stipulert produsert energi i 2015 er 18,5 GWh og i 2030 22,8 GWh.

For avsetning av biogassen er det foreløpig 2 alternativ:

- Oppgradere biogassen fra et metan innhold på ca. 65 % til ca. 98 % ved biogassanlegget, og levere denne gassen til en ekstern aktør for videre bruk i kjøretøy eller andre formål.
- Installasjon av gassmotor og produksjon av elektrisitet.

Høring

Saken har vært på offentlig høring i Bergens Tidende og Bergensavisen og høringsbrev ble sendt til berørte parter. Søknaden ble også lagt ut på Fylkesmannens nettside www.fylkesmannen.no/hordaland. Det kom inn 8 høringsuttalelser. Disse er relativt omfattende og en kort oppsummering av innholdet følger her:

Frode Aarland

- Det er mangelfull dokumentasjon på at anlegget skal foregå som en lukket prosess og at det ikke vil medføre økte luktutslipp til omgivelsene.
- Det er ikke belyst godt nok hvor mye nedetid og driftsstans en forventer med anlegget. Dette vil utgjøre et vesentlig luktproblem når anlegget er i ute av drift, og en etter hvert mottar vesentlige mengder organisk materiale til forråtnelse.
- Det er mangelfull dokumentasjon på utslipp av gass og eventuelle konsekvenser på nærmiljø og omgivelser ved uhell eller nedetid.
- Han ber om mer informasjon på disse feltene før en tar stilling til søknaden.

Rolf Strand

- Som nabo i Skeielia viser han til en mulig eksplosjonsfare ved å produsere en brennbar og lett antenneleg gass i nærheten av et forbrenningsanlegg. Han viser til forskrifter og normer for kartlegging og sikring. Han anbefaler at Bergen kommune tar kontakt med Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Direktoratet for arbeidstilsynet før de går videre med planene om å bygge biogassanlegg.

Knut Aarbakke på vegne av I.L. Bjørg

- Han viser til den store idretts- og rekreasjonsaktiviteten ved Stavollen idrettsplass og Hordnesskogen og ønsker garanti for at biogassanlegget ikke vil medføre lukt, støy eller andre ulemper for idrettslaget. Han etterlyser en grundig konsekvensutredning av forholdene.

Demokratene Askøy v/Per Midtøy

- Luktulemper og andre utslipp/ulemper hver for seg og samlet sett for nabolaget må ikke bli større enn de er i dag.
- Avfall som kan brukes på mer miljøriktig måte enn til produksjon av biogass må ikke tillates. Som eksempel nevnes matavfall fra storkjøkken, fiskeavfall og biologiske oljer. Derimot bør anlegget blant annet anvende husdyrgjødsel fra landbruk, avfall fra fiskeoppdrett på land og raffineringrester fra biodieselproduksjon.
- Transport til og fra anlegget må legges opp på en mest mulig rasjonell måte med at innkommende kjøretøy med slam/husdyrgjødsel også tar med biorester/kompost/biogjødsel som returlast.
- Det bør settes krav til at biorestene kan brukes lokalt/regionalt. Biorestene må ikke brennes, men brukes som høyverdig gjødsel.
- Anlegget må dimensjoneres og tilrettelegges som et konkurransedyktig regionalt mottaksanlegg for slam fra omkringliggende kommuner og private bedrifter.

Bergen kommune, Grønn etat

- Det bør vurderes i prosjektfasen å koble det nye biogassanlegget på eksisterende anlegg for strømproduksjon.
- Muligheten for å nytte hestegjødsel som råstoff i biogassproduksjonen bør utredes. Dersom hestemøkk kan nyttes som råstoff i et biogassanlegg, ville forurensningsproblematikken knyttet til hestemøkk ventelig reduseres betydelig.

Hordaland Fylkeskommune

- Fylkeskommunen er positiv til tiltaket. Både gass og gjødsel fra biogassanlegget vil være gode alternativ fra et klimaperspektiv og er i tråd med intensjonene i Klimaplan for Hordaland 2010 – 2020.

Bergen Engine AS v/Kjell Lygren

- De er positiv til Bergen kommune sin plan om å bygge et biogassanlegg i Rådalen. De viser til samarbeid med BIR om bruk av biogass for produksjon av elektrisitet. Ved deres kraftstasjon på avfallsdeponiet i Rådalen står det i dag en gassmotor som har ledig kapasitet. Den kan ta imot den gassmengden som det nye slamanlegget vil produsere og har også muligheter for å bygge ut kapasiteten.
- Ved biogasskraftverket blir biogassen forbrent uten at den må gjennom en raffineringprosess, og vil gjøre det unødvendig å bygge ut et eget raffineri for å foredle biogassen. De ber Bergen kommune se på et videre samarbeid om å drive biogasskraftverk i Råden.

Hordens Vel, Skeielia Vel og Sameiet Råvarden 1

- Velforeningene vil sikre seg at det planlagte anlegget skal utredes så grundig som mulig, og at det blir bygd med best mulig tilgjengelig og utprøvd teknologi som sikrer at verken friluftsområdet, idrettsanlegget, boligområder eller skolen blir utsatt for

sjenerende påkjenning gjennom lukt, støy eller annen forurensing. Videre blir det påpekt at trafiksikkerheten blir på et best mulig nivå.

- De ber om at det utføres en konsekvensutredning av planlagte tiltak.
- Velforeningene har kommentert en del enkeltpunkter i søknaden. Dette gjelder blant annet:
  - Det må settes både funksjonelle og konkrete krav til behandlingsprosessen
  - Det må sikres at vannbehovet ikke påvirker vassdrag eller brønner
  - Det må ikke forekomme utslipp til Fanafjorden. Det må stilles krav til hygienisering av avløps- og rejektivannet
  - Det er viktig at blir satt grenser for akkumulert støy, der søker for sist installert støykilde har ansvar for akkumulert støy og eventuelt kompenserende tiltak.
  - Trafiksikkerheten må utredes med alternative løsninger
  - Det må sikres at det ikke oppstår luktbelastning ved uforutsette driftssituasjoner

Bergen kommune sine kommentarer til uttalelsene

Bergen kommune har i brev av 25. mai 2012 kommentert høringsuttalelsene punkt for punkt. Oppsummert mener de at miljø- og nærmiljøforholdene ved etablering av biogassanlegget er godt utredet og at anlegget vil sikre den beste løsningen basert på tekniske og miljømessige forhold.

Kommunen mener at biogassanlegget ikke vil gi ytre virkninger i form av økt utslipp, lukt, støy, trafikk eller andre forhold som er i strid med forutsetningene i reguleringsplanen.

Fylkesmannens vurdering etter forurensningsloven

Fylkesmannen mener å ha tilstrekkelig informasjon for å kunne fatte vedtak i saken. Når forurensningsmyndighetene avgjør om en tillatelse skal gis og fastsetter vilkår, skal det legges vekt på de forurensningsmessige ulempene ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper tiltaket for øvrig medfører, jf. forurensningsloven § 11. Kravene i vannforskriften §§ 4-6 og prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 skal også legges til grunn som retningslinjer ved skjønnsutøvelsen etter forurensningsloven.

Fylkesmannen er positiv til at kommunen skal etablere et biogassanlegg i Rådalen. En vil få nyttiggjort den økende mengde slam fra avløpsrensaneanleggene på en god og miljøvennlig måte. Anlegget skal stabilisere og hygienisere avløpsslam og andre råstoffer. Sluttproduktene i denne prosessen blir en energirik biogass, og en biorest som kan brukes som gjødsel eller jordforbedringsmiddel.

Lokaliseringen til biogassanlegget er ved siden av forbrenningsanlegget i Rådalen. Dette er gunstig, da biogassanlegget fra et eventuelt forbehandlingsanlegg vil kunne avsette brennbart utsortert materiale til forbrenningsanlegget. Videre kan de to anleggene forsyne hverandre med overskuddsenergi i enkelte perioder, selv om dette ikke er hovedløsningen for bruk av energien fra biogassanlegget.

Vi mener at biogassanlegget er et framtidsrettet prosjekt som vil produsere alternativ energi. Fylkesmannen legger til grunn at kommunens valg av teknisk løsning for biogassanlegg er i overensstemmelse med best tilgjengelig teknologi.

Det er flere andre virksomheter i Rådalen som generer lukt og støy. Fylkesmannen vil anbefale et samarbeid med disse for å redusere de samlede utslippene til luft og støy fra området.

De mottatte svarene fra høringen har pekt på mange ulike forhold. Flere av innspillene er lagt til grunn ved utforming av utslippstillatelsen. Forhold som ikke gjelder forurensning kan vi derimot ikke regulere i vår behandling.

Miljøriskovurdering

I forbindelse med etableringen av biogassanlegget skal kommunen gjennomføre en risiko og sårbarhetsanalyse (ROS) som også skal omfatte miljørisiko og risiko for ulemper i nærmiljøet. Denne skal bli gjennomført i samarbeid med anleggsleverandør og foreligge før anleggstart. På bakgrunn av miljørisikoanalysen skal kommunen sette i verk risikoreducerende tiltak. Videre er det satt krav om å ha en beredskap mot akutt forurensning.

Utslipp

Biogassanlegget har flere kilder til utslipp av vann; rejektivann, sanitæravløpsvann, vann fra spyling og rengjøring av prosessanlegg, prosesshaller etc. Rejektivannet vil utgjøre hoveddelen av utslippet, ca. 147 000 m³/år. Rejektivannet vil inneholde mye organisk materiale og næringsstoffer. Rejektivannet, spylevannet og sanitæravløpsvannet vil bli ført til renseanlegget på Flesland. Kommunen må sikre seg at avløpsrenseanlegget og tilførselsledninger blir dimensjonert for å ta i mot avløpsvann fra biogassanlegget og for å tilfredsstille kravene til utslippet fra renseanlegget. Overløp fra avløpsnett for rejektivannet til overvannssystemet mot Melkeviken skal ikke forkomme.

Det er satt krav til at kommunen skal utarbeide et måleprogram som sikrer at målinger eller beregninger blir representative for virksomhetens faktiske utslipp.

Det er kommunen som er myndighet for vannforsyningen og må derfor sikre seg at vannforsyningen er tilstrekkelig dimensjonert for å kunne tåle biogassanleggets behov.

Lukt

Det er i hovedsak to kilder til lukt fra biogassanlegget, utslipp av ventilasjonsluft via avkast og diffuse utslipp. Ved fastsettelse av krav i tillatelsen har Fylkesmannen lagt vekt på at luktutslipp fra anlegget skal reduseres til et minimum. All virksomhet på biogassanlegget skal skje innendørs eller i tette tanker. All luft fra prosesshaller skal føres via bunker med undertrykk til forbrenningsanleggets ovnskammer eller gjennom eget luftrenseanlegg før utslipp.

Biogassanlegget skal ikke gi merkbart økte ulemper for naboer og miljø, sammenlignet med dagens anlegg. Det forventes at etableringen av biogassanlegget til erstatning for eksisterende slamanlegg vil gi et positivt bidrag til nærmiljøet i forhold til lukt.

Kommunen har i søknaden gjort en vurdering av kilder og tiltak for ulike deler av anlegget for å unngå luktulemper. Kravene er innarbeidet i vilkårene i tillatelsen.

Støy

Området der biogassanlegget ligger i, er regulert og tilrettelagt for industrivirksomhet. Nærmeste boligfelt på Råvarden er ca. 220 meter fra anlegget.

I tillatelsen er det satt krav til tillatt støynivå, uten at det er krevd kartlegging av støynivået rundt anlegget. Vi mener det er liten fare for at støyulemper kan oppstå i omgivelsene. Prosessutstyr skal etableres innendørs i egne bygg med lukkede porter og eventuelt støy fra elektromotorer og ventilasjonsvifter vil bli støyskjermet. Støykravene er likevel lagt inn for at virksomheten i tilfelle skal ha klare grenser for støyende aktiviteter.

Energistyringssystem

Biogassanlegget vil produsere fornybar energi i form av gass og/eller elektrisitet. Ved produksjon av gass til bruk i bussparken vil dette gi reduksjon av klimagassutslippet fra mobile kilder.

Det er satt krav om at bedriften skal utarbeide et energisparingssystem før anleggstart.

Spesifikt energiforbruk skal rapporteres årlig for å kunne følge utviklingen og som grunnlag for å sette framtidige grenser.

Transport

Ved bygging av biogassanlegget har Bergen kommune anslått en økning i trafikken til ca. 50 YDT yrkesdøgntrafikk. Økningen i trafikken må ses på som marginal.

Fylkesmannens vurdering etter vannforskriften

Vannforskriften fastsetter miljømål for vannforekomster og inndeler vannforekomstene i fem tilstandsklasser. Miljømålene i vannforskriften §§ 4-6 er at tilstanden i vannforekomstene skal beskyttes mot forringelse, og forbedres med mål om å oppnå god økologisk tilstand og god kjemisk tilstand. Dersom utslippet fører til at Raunefjorden endrer tilstandsklasse i negativ retning, vil det foreligge en forringelse. Fylkesmannen har vurdert om kravene i vannforskriften er til hinder for å gi tillatelse etter forurensningsloven og har kommet fram til at den ikke er til hinder for å gi tillatelse.

Vår vurdering etter naturmangfoldsloven

Naturmangfoldloven § 7 viser til at prinsippene i lovens §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer når Fylkesmannen gir utslippstillatelser.

§ 8 Kunnskapsgrunnlaget

Kunnskapsgrunnlaget i søknaden er godt dokumentert til å vurdere konsekvensene biogassanlegget har for miljøet. Vi har satt krav i tillatelsen at det skal utarbeides en plan for alternativ disponering av avfall ved planlagt og ikke planlagt driftstans. Planen skal også omfatte alternativ disponering av biorest dersom bruk som planlagt, ikke er mulig. Videre er det satt krav om plan for håndtering av bioresten etter utråtning. Planene skal foreligge før anleggstart.

Fylkesmannen har satt krav til utarbeidelse av måleprogram for utslipp før anleggstart, denne skal godkjennes av Fylkesmannen.

§ 9 Føre-var-prinsippet

Fylkesmannen vil kunne be om at det gjennomføres flere undersøkelser, eller om nødvendig, sette ytterligere krav til anlegget. Føre-var-prinsippet er ivaretatt i de kravene som er satt i tillatelsen.

§ 10 Økosystemtilnærming og samlet belastning

Næringsområdet bærer i dag preg av relativt tung industri, og tiltaket vil etter søkers vurdering kun gi marginale endringer av miljøtilstanden i området. Raunefjorden er vurdert til å være en resipient med dårlig økologisk tilstand og dårlig vannkvalitet. Fylkesmannen vurderer likevel at utslippet fra biogassanlegget i liten grad vil påvirke tilstanden i resipienten. Avløpsvannet vil bli ført til Flesland renseanlegg, som etter oppgradering vil være et høygradig renseanlegg. Avløpsvannet vil bli rensset før utslipp i Raunefjorden.

§ 11 Kostnadene med miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver

Tiltakshaver skal dekke kostnadene for å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet. Kommunen må derfor kontrollere utslippene sine ved prøvetaking og analysering. Dersom kommunen sin påvirkning på miljøet blir for høy, skal kommunen gjennomføre forbedringer.

§ 12 Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

Virksomheten skal drives i samsvar med forurensningsloven § 2, punkt 3 og ta i bruk best tilgjengelig teknologi, for å unngå og å begrense skader på naturmangfoldet. Ved gjennomføring av tiltak skal det ifølge naturmangfoldloven § 12 søkes å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet ved å ta utgangspunkt i teknikk, driftskostnader og lokalisering som gir de beste samfunnsmessige resultater. Etter Fylkesmannens vurdering ivaretas dette gjennom tillatelsens vilkår.

Rapportering til Fylkesmannen

Bergen kommune skal rapportere sine utslippsmålinger, mengde levert avfall, energiforbruk med mer til Fylkesmannen via Altinn for biogassanlegget. Rapporteringen skal skje årlig etter Klima- og forurensningsdirektoratets veileder for bedriftenes egenrapportering. Veilederen finnes på www.klif.no. Rapporteringen blir offentliggjort på nettstedet Norske utslipp.

Konklusjon

Det er et overordnet nasjonalt mål å øke utnyttelsen av avfallet som en ressurs, samtidig som utslipp av klimagasser og miljøgifter fra avfallet minimeres. Fylkesmannen ser etablering av biogassanlegget som viktig i dette arbeidet. Gjenvinning av slammet og avfallet bidrar til bedre ressursutnyttelse ved at næringsstoffer går tilbake til næringskjeden og produksjonen av biogass gir et klimanøytralt drivstoff til kjøretøy. Dersom anlegget driftes med gode rutiner og i tråd med utslippstillatelsen, mener vi at miljøforholdene er godt ivaretatt.

Frister for gjennomføring av tiltak

Henvisning til vilkår	Kommentarer	Frister
Vilkår 3.4 Alternativ avfallsdisponering	Det skal utarbeides en plan for alternativ disponering av avfall ved planlagt og ikke planlagt driftsstans, og alt. disponering.	Før oppstart av anlegget
Vilkår 3.6 Håndtering av bioresten	Plan for håndtering av bioresten etter utråkning og avvanning skal foreligge før anleggsstart.	Før oppstart av anlegget
Vilkår 11.1 Miljørisikoanalyse	Utarbeide en miljørisikoanalyse	Før oppstart av anlegget
Vilkår 12.1 Måleprogram	Utarbeide måleprogram	Før oppstart av anlegget
Vilkår 12.4 Rapportering	Rapportere til Fylkesmannen via Altinn.	1. mars etter utslippsåret

Gebyr for behandling av søknaden

Fylkesmannen tar gebyr for behandling av søknader om utslippstillatelser. Vi viser til vårt brev av 1. august 2012 der vi har varslet gebyr. Kommunen skal betale et gebyr på 80 100 kroner for Fylkesmannens behandling av søknaden, jf. forurensningsforskriften kapittel 39. Klima- og forurensningsdirektoratet vil ettersende faktura med innbetalingsblankett. Gebyret forfaller til betaling 30 dager etter fakturadato.

Klageadgang

Vedtaket, også plasseringen i gebyrsats, kan påklages til Klima- og forurensningsdirektoratet av sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse innen 3 uker fra underretning om vedtak er kommet fram eller fra vedkommende fikk eller burde skaffet seg kjennskap til vedtaket. En eventuell klage skal angi hva det klages over og den eller de endringer som ønskes. Klagen bør begrunnes, og andre opplysninger av betydning for saken bør nevnes. Klagen skal sendes til Fylkesmannen.

En eventuell klage fører ikke automatisk til at gjennomføringen av vedtaket utsettes. Fylkesmannen eller Klima- og forurensningsdirektoratet kan etter anmodning eller av eget tiltak beslutte at vedtaket ikke skal gjennomføres før klagefristen er ute eller klagen er avgjort. Avgjørelsen av spørsmålet om gjennomføring kan ikke påklages.

Med visse begrensninger har partene rett til å se sakens dokumenter. Nærmere opplysninger om dette fås ved henvendelse til Fylkesmannen. Øvrige opplysninger om saksbehandlingsregler og andre regler av betydning for saken vil Fylkesmannen også kunne gi på forespørsel.

Vi har sendt kopi av dette brev med vedlegg til berørte i saken i henhold til vedlagte adresseliste.

Med hilsen

Terje Aasen e.f.
avdelingsdirektør

Kjell Kvingedal
seksjonssjef

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen underskrift.

Vedlegg:

Utslippstillatelse med vilkår

Kopi til:

Skeielia Vel

Hordaland fylkeskommune

Postboks 7900 5020 Bergen

I.L.Bjarg ved Knut Aarbakke

Rolf Strand

Sameiet Råvarden 1

Bergen kommune, Grønn etat

Postboks 7700 5020 Bergen

Demokratene Askøy

Sannes 5315 HERDLA

Bergen kommune, vann-og avløpsetaten

Postboks 7700 5020 Bergen

Bergen Engine AS ved/Kjell Lygren

Frode Aarland

Hordnes Vel